

VEU CATALANA

LLIBERTAT · JUSTICIA SOCIAL · FEDERACIÓ EUROPEA

Any II

Mèxic, D. F., 15 de març del 1959

Núm. 9

PER UNA ÈTICA CATALANISTA

QUAN hom arriba a la seixantena, fa bo de girar-se, de tant en tant, de cara enrera, i poar records. No sabeu com és de reconfortant el fet d'anar comprovant que encara bateguen en un mateix els mateixos ideals que ens abrاندaven als vint anys; de veure com, per més viarans que un hagi trobat tot fent via, per més revolts que s'hagin presentat, per més cruïlles que l'hagin desconcertat, sempre ha seguit el camí més dreturer, sempre ha romàs fidel als cànons que, de bona hora, s'ha imposat lliurement. Bella cosa és arribar a la maduresa i trobar-se d'acord amb un mateix, sense reserves, sense excuses, sense penediments.

I és que «recordar — sosté José Ortega y Gasset, en *El Espectador* — és girar la vista vers al jo pretèrit i trobar-lo encara viu i vibràtil, talment un dard que segueix per l'aire la seva via quan el braç que el llança ja reposa». «Un ésser que menysprea la seva pròpia realitat — afegeix — no pot estimar veritablement res ni tenir dintre d'ell res que sigui veritat».

Enllà d'enllà, em sembla veure encara el meu pare quan, mentre la família visqué a Sitges, en donar-li jo, tot cofoi, la carta de felicitació, en castellà, que m'havia fet escriure-li el mestre — el senyor Barrachina — me la rompia i em deia que n'hi escrivís una altra en català, tal com jo sabés. El veig encara quan m'agafà la *Historia de España* que em feien estudiar al col·legi i corregia el que deia de Felip V, i m'ho feia aprendre de cor, ben bé. És ben viu en mi el record que, a casa — devia ésser devers l'any 1910 —, el meu pare rebia cada dia *La Veu de Catalunya* i *El Poble Català* i nosaltres — els tres germans —, cada setmana, *En Patufet*. Aquests foren els meus mestres de lectura catalana. Més tard, ja mort el meu pare, un dia, tot furgant per entre la seva biblioteca, vaig trobar-hi unes normes ortogràfiques: constituïren la base dels meus coneixements de gramàtica catalana.

Devers l'any 1919 — no ho recordo ben bé —, el meu oncle matern, republicà dels de *La Publicidad*, en rebre una notificació de la fundació de l'«Agrupació Nacionalista del Penedès», de Vilafranca (adherida a la «Lliga Regionalista»), em digué: «— Te n'hauries de fer soci, tu. El teu pare era catalanista». Mai no li agrairé prou que em vagi encarrilar vers al catalanisme. Ha estat per a mi un seguit de revelacions meravelloses. Llavors vaig iniciar la meua col·laboració a *Les Quatre Barres*.

Devia ésser l'any 1920 que el «Centre Republicà Autonomista», de Vilafranca, anuncià una conferència de don Francesc Macià. Junt amb un altre enyorat amic, hi férem cap. El senyor Macià no comparegué, però, mentre l'esperàvem, els joves que constituïem l'auditori canviàrem impressions. N'hi havia de tots els estaments.

DINTRE del conjunt del món el nostre país és poca cosa i només l'esforç de tots nosaltres pot arribar a aixecar-lo a un nivell digne, al qual tenim dret. Una desgràcia passatgera l'ha reduït a un rang en molts aspectes inferior al de certs països colonials, que veuen respectades les seves característiques nacionals i tenen un futur clar amb la liquidació del colonialisme que vivim. El futur de Catalunya no ho és gens, de clar. Només la nostra confiança irreductible en la nostra constància ens fa esperar un destí de llibertat i de dignitat. Però per a aconseguir-lo cal aplegar esforços avui divergents, voluntats disperses i un sentit de la realitat que a vegades no veïem en catalans que pretenen ocupar llocs de responsabilitat i ser guies del poble.

Aquest sentit de la realitat, el poble de Catalunya el té, perquè la realitat li és massa dura per a no deixar-se sentir. Algunes vegades a l'exili s'ha exposat el temor que l'aïllament en què viu Catalunya sota el règim franquista podia haver fet perdre al nostre poble la noció dels canvis soferts pel món en els darrers vint anys, la qual cosa podria ser un inconvenient, en el moment de restablir-se la normalitat, per a encaixar aqueixa normalitat nostra a la del món, molt diferent del d'abans de la guerra i del qual el règim franquista, amb les seves atzagaiades retrògrades, manté desconnectat el país. Les nostres relacions amb els amics de l'interior i les converses freqüents — algunes ben recents — amb amics que tenen sovint l'oportunitat d'auscultar els nuclis més ben preparats i més responsables del país, ens permeten no sentir aqueix temor. La sensibilitat política dels catalans els fa estar alerta, a vegades intuïtivament, de l'evolució que sofreix el món i no creiem que l'encaix de la nostra normalitat a la normalitat europea sigui difícil. El nostre país, dèiem, és poca cosa en el conjunt del món i després de l'experiència falangista, tan lamentable, ho és encara més. Haurà de seguir els corrents polítics i socials que regeixin l'Europa Occidental, amb les modalitats que el caràcter català imposi, i dependrà de l'esforç i del seny de tots els catalans que l'aplicació d'aqueixos corrents en l'administració del nostre país tingui la virtut de tornar-li, amb la llibertat, la dignitat, i d'imposar el benestar creixent dels seus ciutadans. Podem aplegar forces amigues que ens ajudin, però aqueixes forces només ens ajudaran si nosaltres som, per nosaltres mateixos, una força. És a dir: el nostre destí depèn de nosaltres.

D'aquella reunió improvisada sorgí la idea de constituir una entitat netament catalanista. Creàrem el «Bloc Catalanista» i, més tard, editàrem el seu portaveu: *Avant!* Aquell patriota que es digué Amfós Sans i Rossell en fou el president i el director, respectivament; jo, el secretari i el redactor en cap. Elegírem, ben aviat, vice-president el car amic doctor Salvador Armendares i Torrent.

Que és lluny tot això! D'aleshores ençà, ha plogut molt. El meu urc és d'haver servat incòlumes, a través dels anys, els principis bàsics que sostenia als vint anys.

Avui, expatriat que sóc a l'Argentina, puc comprovar, amb goig, que el meu catalanisme és, fonamentalment, igual que el d'aleshores: prísti, afinat per l'experiència, reblat per la reflexió, assaonat per la idea democràtica i liberal.

I és que el catalanisme, tant com sentiment de pàtria, és convicció, tant com dogma és capteniment.

José Ortega y Gasset creu que «les nostres conviccions més arrelades són les més sospitoses», perquè «constitueixen el nostre límit, els nostres confins, la nostra passió». No té en compte que, tal com afirma Stuart Mill, «la convicció pregona d'un home el sostreu als atacs del ridícul», perquè convicció vol dir fe, certesa, conclusió, convenciment, persuasió. Suposa haver tret conseqüències dels fets, haver donat l'assentiment a un ideal i haver-li estat fidel tothora. Significa cultura, per tal com «cultura és — segons Ortega y Gasset — fidelitat amb un mateix, una actitud de respecte religiós envers la nostra vida personal i pròpia».

Quan parlo d'una ètica catalanista, no pretenc pas ni insinuar la creació d'una inquisició, per tal de llançar excomunion. Vull dir tot simplement que, tal com estan avui les coses a Catalunya, ens cal contenir — i esquivar — el perill d'una assimilació castellana. Hom intenta d'acomplir-la-hi insistentment, subtilment. Ens cal iniciar una acció convergent que mostri, per la fermesa del nostre capteniment, la solidesa de la nostra catalanitat. I el catalanisme, en tant que capteniment, obliga a una ètica. Cal que tots ens adonem que hi ha entreteixit molt complicat de deures i de drets, d'obligacions i de llibertats.

Segons Renan, «tenir glòries comunes en el passat, una voluntat comuna en el present, haver fet junts grans coses, voler fer-les encara: veus ací les condicions essencials per a ésser un poble». I ésser un poble, una nacionalitat, suposa solidaritat i lleialtat recíproca, implica una realitat. Del comportament de cadascun dels components seus depenen la llibertat i la grandesa col·lectives. No debades Papini ha pogut dir que «una societat serà tant millor com millors siguin els homes que la integren». No debades ha dit Maurois que «la tolerància, el respecte a les lleis i a la disciplina són les condicions de la llibertat».

Admiro l'harmonia que denuncien en l'home una manera de pensar i una manera de fer sempre coincidents. És pels actes que coneixem els homes. I em fa l'efecte que quan Enric Prat de la Riba deia: «Ésser nosaltres, aquesta és la qüestió. Ésser catalans», posava el dit a la llaga. No pregonava el fet d'ésser catalans com si fóssim millors que els altres, sinó que, millors